

TELEGRAFUL ROMÂN.

Apere Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL

Pentru Sibiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fl.
Pentru meștrărie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Pentru abonamente și inserțiuni a se adresa la
Administrațiunea tipografiei arhidiecezane Sibiu, strada Măcelarilor 45

Correspondențele sunt a se adresa la
Redacțiunea „Telegrafului Român”, strada Măcelarilor Nr. 34.
Epistolele nefrancate se refuză. Articollii nepublicați nu se înapoiază.

INSERTIUNILE:

Pentru odată 14 fl., — de două ori 24 fl., — de trei ori 30 fl. rëndul cu litere garmond.

Mersul crizei.

Sibiin, 31 Martie n.

Nici pentru numărul de față n'avem nici o știre pozitivă cu privire la rezolvarea crizei ministeriale. Tot numai combinațiuni, prorocii, îngrijiri și temeri.

Pe ziua de ieri așa stăteau lucrurile, că Maiestatea Sa va numi totuși un guvern stabil, luat din șirele opoziției coalizate și pus sub șefia contelui Andrassy, despre care se spunea, că va fi poftit în cursul zilei de ieri la palat pentru a fi însărcinat în totă regula cu formarea cabinetului. Faptul ar fi însemnat nici mai mult nici mai puțin, de cât aflăta, că Coróna a abandonat punctul de vedere cu „nu se poate”, și că e aplecată a face concesiuni Magiarilor. Unele ziare știau să spună chiar și ce fel de concesiuni va face M. Sa opoziției coalizate, a nume, va declara prin noul său guvern în fața dietei, că recunoște îndreptățirea națiunii magiare de a pretinde să fie introdusă în armata comună limba magiară ca limbă de comandă, dar din motive de oportunitate Coróna e silită deocamdată să mai lase în folosință limba germană.

În celelalte apoi Coróna va da mână liberă opoziției coalizate să facă ce vrea și ce poate pentru consolidarea și întărirea „națiunii”.

Cum am zis, pentru ziua de ieri așa stăteau lucrurile. Astăzi însă earăși e dat înderēt guvernului de coaliție și e tras mai la vedere guvernul de tranziție, ori de funcționari, și a nume sub șefia ministrului de finanțe Lukács, care posedă cea mai desăvârșită încredere a Corónei. Se zice, că Coróna insistă pe lângă rezolvarea în mod provisoriu a crizei, cu numirea unui astfel de guvern de tranziție, pentru-ca pentru rezolvarea definitivă să rămână timp mai mult de gândire și de precumpănire.

Guvernul de tranziție n'ar avé alta de lucru de cât să rezolveze curențele și de la parlament să caute să capete încuviințare pentru budget și pentru contingentul de recruți. Și se spune, că misiunea lui Szogyény-Marich, chemat din Berlin la Budapesta, nici n'ar fi fost alta, de cât să capaciteze pe șefii partidelor din opoziția coalizată, ca să nu pună greutăți în calea votării budgetului și a contingentului de recruți, ori-cine să fie incredințat din partea Corónei cu formarea cabinetului. Căci, după cum am spus și în numărul trecut, opoziția e decisă să nu voteze budget și recruți unui guvern care nu e luat din șirele ei, prin ce comite o greșală politică foarte mare, luând în socotință, că pe calea acesta perde mai mult țera de cât Coróna, cu care opoziția ar voi să se tragă în degete.

Natural, că însărcinare formală n'a primit nici Lukács pentru a forma noul cabinet, dar' în audiență lungă a fost primit la palat, Mercuri. Probabil că voește întâiu să studieze pulsul celor din opoziție și să afle de la ei, dacă un guvern de tranziție, sub presidenția sa, va fi primit cu toleranță ori nu? Situația deci nu s'a schimbat întru nimic până astăzi, și dacă e adevărată știrea, că M. Sa voește deja mâne să plece din Budapesta, are să rămână

criza încă multă vreme neresolvată. Dieta însă se va întruni la tot cazul în 4 April, și întrebarea e acum, că fi-va lăsată să funcționeze și fără guvern responsabil constituțional, ori apoi va fi prorogată prin rescript preafalt, pe timp nedeterminat?

Mai rămâne acum să facem comunicare despre rezultatul conferenței partidului liberal, ținută Mercuri seara. Hotărârile luate sunt loiale și corecte. Conferența a declarat, că i-ar păre bine dacă Coróna ar pute să satisfacă dorințelor magiare, permițând introducerea limbei magiare ca limbă de comandă în armata comună, dar' admonează serios „națiunea”, să nu forțeze lucrurile pe tema acesta, pentru a nu ajunge în conflict cu Coróna.

Un astfel de ton e de înțeles și de laudat.

Reforma învățământului

superior teologic în institutul arhidiecezan gr. or. din Sibiu.

De Greg. Pletosu.

(Urmas)

4. Se vor ridica câte dintr-o parte ori alta și bănuială față de acest postulat al nostru. Semnând câteva din acelea, înțiu voi permite a le întâmpina chiar de la început.

a) Mai întâiu de toate se aude susținându-se, că în religione și în teologie nu s'ar da progres. Adevărat, că de la teologie nu se așteptă descoperiri ori invențiuni nouă, de oare-ce materia și știința acestei științe este perfectă și indefectibilă, precum perfect este temelietorul religiei creștine; cu toate acestea progresul în teologie va consta în pătrunderea tot mai adâncă a învățăturilor lui Christos, în sistemizarea lor științifică, în întărirea lor reciprocă, în reprezentarea lor tot mai clară și mai determinată, în dezvoltarea lor formală și în aplicarea lor mai cu rezultat. Deci progresul în materii religioase rămână cu al artei, ce tinde la executarea și reprezentarea cât mai exactă a unui prototip măiestru. Dar' chiar scopul important al teologiei pentru viața practică religioasă îi asigură caracterul științific, căci cum studiul celorlalte științe tinde a forma literați, medici, juriconsulți, judecători etc., tot așa teologia are să cultive și să formeze preoți, cari trebuie să fie părți adevărați ai poporului, propoveditorii ai credinței, administratorii și ierarhii ai bisericii;

b) o altă bănuială ar fi, că nu trebuie preoți învățați, de oare-ce știința sumeștește. Cine într'un mod atât de prejudicțos enunță astfel de vederi, dă dovadă, că singur nu posedă știința: *Scientia non habet osorem nisi ignorantem*. Împrejurările de astăzi tocmai reclamă preoți învățați și înzestrați cu o cultură temeinică, care singură să 'i apere de fudulie, căci nu adevărata cultură sumeștește, ci superficialitatea. „*Leves gustus in philosophia movere fortasse ad atheismum, sed pleniores haustus ad religionem reducere*”, a zis Baco de Verulan (1561—1624). Și cu drept, căci, precum ori și care om cu o cultură temeinică și adevărată, așa și clericii cultivați științific, vor fi pioși din convingere și ascultători către superiorii lor legitimi, de oare-ce cultura științifică nu primejduiește, ci din contră, nutrește pietatea. Prin urmare, rezultate durabile pe terenul vieții religioase, morale și sociale se vor pute ajunge numai dacă fie-care preot va dispune de cultura științifică necesară, de o cultură academică, al cărei conținut intelectual să pótă deveni forță și să provoace și o anumită activitate.

Dar' pentru-ca ideile și cunoștințele să pótă deveni forță activă, le trebuie impulsuina sentimentului, căci s'ngur numai a ști ceva nu pótă fi condiție suficientă pentru a și pute face un lucru; este însă condiție prealabilă. Lipsa de cunoștințe duce la lipsa de motivațiune, de impulsuina sentimentului. Ideia devine forță când e susținută de sentimente, ear' puterea de expansiune a acestora împinge pe om în calea unei idei. Ideile fără sentimente sunt inerte, sunt mórte; sentimentele fără idei și cunoștințe sunt orbe, n'au un directiv și nici vre-un scop obiectiv (Cf. Găvănescu Pedagog. pag. 125);

c) nu mai puțin greșită țin eu și acea părere, care susține că învățământul teologic superior n'ar fi tocmai potrivit și de lipă pentru un preot ales la țera, la sate. Dar' cine, pentru Dzeu, are mai multă necesitate de o cultură superioară și multilaterală, de cât chiar preoțiimea noastră rurală sau de la sate? Acolo preotul este singurul, de la care poporul, în zile de odihnă, în zile de muncă, în zile bune și senine ca și în rele, în îmbulbare ca și în necazuri, așteptă învățătură, încuajare, înveselire și mângâiere, căci afară de blazici, cu deosebire asitzi, n'are alt loc unde să fie luminat în privința datorințelor sale. Ear' pentru susținerea acestei vederi a male voi învoia propozițiile pastorale ale Excelenței Sale Inalt-preșințitului nostru Arhidiecezanos și Metropolitului Ioan, care de la cel mai înalt loc al administrației noastre bisericesti și cu obșiu îngrijitoriu, semnează unele din acăderile observate prin societatea creștinilor noștri, apoi remarcând și unele din primejdiile ce ar amenința biserica noastră înaintea și în afară, totdeuna a reclamat la clerul bisericii noastre cea mai stăruitoare conlucrare cu cuvântul și în faptă. Cu deosebire și în special a făcut acăsta prin îndrumările date cu privire la conferențele preoțești, a făcut acăsta acum de curând prin pastorala de sub nr. 870 Pres. ex 1904 contra Nazarenilor și socialistilor din țera.

Iată deci cauzi, cari reclamă o superlora și temeinică cultură științifică de la preoțiimea noastră paro. hială și rurală. Căci zice St. Grigore Teologul, va trebui să fie mai întâiu singur curat cel ce voește pe alții a curăți; singur plin de înțelepciune cel ce pe alții voește a înțelepți; lumină să fie cel ce pe alții are să lumineze, să 'i conducă către Dzeu, să 'i sfințească și ajute. (De fuga c. 71.) Ear' Malachia profetul zice: buzele preotului trebuie să păzască știința și din gura lui să se cerce legea.

5. *Financiarea*. O anumită nedumerire, ba pótă chiar și o mică îngrijire va deștepta în sufletul multora dispoziția propusă în § 15 al proiectului de regulament cu privire la numărul catedrelor, apoi cea din § 19 cu privire la salarisarea corpului didactic. Și nedumerirea pótă fi justificată întru cât dóră nu ne-ar afla destul de pregătiți în unele privințe. Să voim numai și să începem, și apoi celelalte vor urma de la sine.

Nu suferi îndoială, că una din cele mai de frunte îngrijiri în administrarea învățământului este și rămâne aceea, care se învârte pe lângă personalul didactic. A forma și a pregăti un personal didactic, care însuflețit de adevăratul spirit educativ, să 'și pună totă munca și cunoștințele sale singur numai în serviciul creșterii, este condiție de frunte pentru prosperarea ori-cărui învățământ. Dar' nu mai puțin condiție de frunte este și aceea, că având odată un personal didactic bine format, acelaia să 'i asigurăm și existența și situația financiară, dacă e vorba, ca să 'l putem susține, să 'l avem și să creăm

o stabilitate. Căci dacă căutăm în istoria despre situația învățământului nu numai la noi, ci asupra la toate popoarele, aflăm că totdeuna, când a fost vorba de asigurarea poziției sociale și materiale a corpului didactic la ori-care categorie de institute, acela totdeuna a fost cel din urmă și a trebuit să se mulțămescă cu ceea-ce a rămas de la alte branșe. Istoria sa este istoria suferințelor sale, istoria luptei continue pentru existență. (Va urma).

Din tractul Lupșei.

Ponor, 8/21 Martie 1905.

Ca întregire a raportului meu despre sinodul protopresbiterial din tractul nostru îmi isu vol a da publicității încă următoarele:

I. Drept introducere la raportul oficiului protopopesco despre agendele sale, starea clerului și populației la finea anului 1904, s'a comunicat sinodului, că în anul trecut s'au introdus conferențele preoțești ambulante și în acest tract, ținându-se I-a conferență ambulantă în comuna Ponor în 9 Maiu v.

Activitatea ce a dezvoltat-o acăsta conferență e cernă de totă laude. Ven. consistoriu arhidiecezanos în rezoluțiunea sa din 25 Maiu a. c. nr. 5207 Bla. îi dă atestatul următoriu: „Cât privește în deosebi activitatea conferenței ultime din tractul Lupșei, cu plăcere trebuie să constatăm, că acăsta conferență sub înțelepita conducere a dăle a intrat în cursul cel adevărat, discutând chestiuni importante și cu oareniță demnitate”.

Concluziunile cu câte a fost înăstrinat protopresbiterul a le implini, le a ascultat în măsura ce a atârnat de la dînsul. Cele ce s'au ținut de comitetul protopresbiterial, le-a supus competenței aceluia, care asemenea și-a făcut datorința.

În scopul asigurării mersului regulat al afacerilor, protopresbiterul a dat și în anul acesta mai multe cerculare, cari privesc afacerile bisericesti, școlare și epitropești.

La protocoale de esibite au intrat 1081 piese față de 1160 de anului trecut. Actele s'au rezolvat toate. Îmbunătățirile s'au susținut la protocoale de esibite și actele arhivei, ba în acest an s'au înmulțit evidențele, deschizându-se o carte separată pentru ele, cu indice alfabetic.

Afaceri disciplinare preoțești au fost 4, învățătoarești 3.

Scaunul protopopesco a ținut 3 ședințe. În acestea s'a ocupat cu 3 afaceri matrimoniale, 3 alegeri de preoți, și 1 proces de pretențiune a lui R. Gomboș contra părintelui E. Frăsila.

Visitațiunile canonice s'au îndeplinit în regulă și în acest an. Resultatul lor se vede din protocoalele ce se află depuse în arhivele protopresbiteriale, pe baza cărora se statoresc și datele statistice relative la arhive și activitatea ce se dezvoltă în parohii.

Archive parohiale există în 26 comune, din 3 lipsesc, afară de unele acte ce există și acolo. În 21 parohii arhivele sunt în ordine în 8 în mai puțină prdine. Matriculele de astădată la toate oficiile sunt în regulă.

Sinodele bisericesti s'au ținut în toate comunele în regulă și s'au așternut și actele aceluia spre vidimare. Administrația bisericescă în 10 comune e deplin corectă, în 16 corectă și 3 mai puțin corectă.

Predici se țin în toate bisericile. În 17 predici și preotul, în celelalte numai cantorii ceteșo așa numitele „căzani”. Corul elevilor cântă în 11 bisericile. În celelalte numai cântăreții dau și răspunsurile liturgice. Causa pentru care corurile nu sunt în ființă pretutindenea e, că unele comune nu-și au școlile

proprii, ei sunt afiliate la altele, cum și aceea, că unor învățători ai noștri le lipsește aptitudinea musicală.

III. In protopresbiterat sunt 29 comune matre și 4 filii. Sunt în funcțiune 23 parochii și 2 adm. parochiale. Preoți în funcțiune, după pregătire sunt cu teologie ordinară 14, cu teologie extraordinară 11. După starea familiară 6 sunt văduvi. Preste 40 ani de serviciu au 3 preoți

In protopresbiterat sunt 3967 familii cu 18,185 suflete. Știu cetii și serie 3117 bărbați și 1355 femei, în total 4472. Căsătorii s'au încheiat bisericești și civile 166, numai civile 3; concubinate sunt 136. S'au născut în total 603, au murit 469, din acestia de morțe silnică 5.

IV. Edificii proprii de școală sunt 22, închiriate 1. Învățământul s'a ținut deci în 23 școle. Din școle 19 sunt corespunzătoare și neosecționare, ear' 4 necorespunzătoare.

Școle noue s'au zidit în acest an în Bedeleu și Hădărău, dar' neterminate încă total. Școala din Muncel s'a reparat radical.

Biblioteci școlare sunt în 6 comune, parochiale în 3. Grădini școlare cultivate 13, necultivate 6, lipsește cu totul grădinile de la 3 comune.

In anul 1903/4 au fost aplicați 23 învățători, dintre cari cu calificare prescriasă 19, fără calificare 4. Din acestia definitiv 19, provizori 3 și 1 tolerat.

Aceste date mai esențiale mi-le-am notat spre a le da publicității din voluminoasele rapoarte ale neobositului nostru protopresbiter, a căror compunere sigur mult timp și ostentă îl vor fi costat.

Preotul Laurențiu Ciorbea.

Din protopresbiterate.

Sinod protopresbiterat în Dej.

(Fine.)

F. Partea episcopială. Averile bisericești și școlare în anii din urmă s'au sporit relativ bine și la finea anului 1904 se prezintă în chipul următor:

Averea bisericească nemiscătoare 216,876 cor. 62 fil. și în miscătoare 78,250 cor. 01 fil., ear' averea școlară în nemiscătoare 40,260 cor. și în miscătoare 21,493 cor. 03 fil., total 356,879 cor. 66 fil., deci cu 23,124 cor. 06 fil. mai mult de cât în anul 1903, cu toate că parochia Vima-mare a fost dismembrată de la acest protopresbiterat. Această creștere provine din împrejurarea, că în Baba s'a edificat o biserică frumoasă din cărămidă, în Diviciorii-mari o casă parochială, în Săcel s'a cumpărat o casă de rugăciune și grădina pentru biserică, în Osoiu o casă și grădina pentru școală și în Goștita s'a ridicat o școală frumoasă de piatră, ear' în Dej s'a ridicat un portic de piatră și un fruntariu de lemn la biserică cea nouă.

Conclusele sinodului protopresbiterat ordinar din anul 1903 toate au fost aprobate din partea Ven. Consistoriu arhidiececan. De asemenea și raționiiile fondurilor protopresbiterale din anul 1903.

Din raportul episcopiei protopresbiterale referat de episcopul G. Hango împreună cu raționiiile fondurilor protopresbiterale de pe anul 1904 estrag următoarele:

Fondul protopresbiterat administrativ, înființat la anul 1869 din contribuțiile de la preoți, prezintă un capital de 458 cor. 54 fil. Intrate și eșite 129 cor. 25 fil. Are statute din anul 1895 aprobate de ven. consistoriu arhidiececan prin clausula de la 22 Nov. 1895 nr. 2216 Epitr. Acestuia aparțin și 2 sigile de aramă ale oficiului protopresbiterat și un dulap pentru păstrarea arhivului protopresbiterat. Capitalul e depus spre fructificare la „Someșana“ în Dej.

Fondul protopresbiterat provisor pentru salarisarea curentă a protopresbiterului de la comunele bisericești, întemeiat în anul 1900 din repartitia anuală de 400 cor. aruncată pe comunele bisericești, prezintă intrate și eșite 548 cor. 20 fil., apoi taxe restante 292 cor., din cari salarii nesolvit încă protopresbiterului 264 cor., după ce parochia Goștita și a achitat taxele și pe anii 1905 și 1906.

Fondul protopresbiterat permanent pentru salarisarea viitoare a protopresbiterului,

inițiat la anul 1900 și înființat în anul 1901 din taxele de câte 4 și 8 cor. (1/2% din salariorii de la preoți și câte 2 cor. de la administratorii parochiali), apoi din taxele de câte 50 fil. și 1 cor. de la înmormântări și 50 fil. de la botezuri, prezintă un capital de 1148 cor. 27 fil. (elocată la „Someșana“ în Dej și în Gherla la filiala „Economului“ din Cluj) și 652 cor. 60 fil. taxe restante, fără taxele de la botezuri restante de pe anul 1904, cari nu sunt încă deplin cunoscute, după-ce nu toți preoții și-au înaintat rapoartele despre numărul botezurilor. Intrate 602 cor. 35 fil. Eșite (depuneri și 20 cor. spese de adm. și remuner. epitr.) 549 cor. 85 fil.

Biblioteca protopresbiterald. După ce în anul 1904 nu s'a ținut conferința preoțescă, pentru-ca în sensul regulamentului ei din 1901 aprobat de vener. Consistoriu arhidiececan prin clausula de la 24 Septembrie 1902 nr. 9966 B's. să-i potă censura raționiiul din anul 1903, starea ei actuală nu este cunoscută. La finea anului 1902 s constat însă din 47 opuri în 49 exemplare în valoare de 162 cor. 70 fil., apoi 4 cor. 66 fil. bani depuși la „Someșana“ în Dej și 40 cor. taxe restante la preoți à 2 cor. anual.

Conform inventariului, fără arhivul protopresbiterat, protopresbiteratul are o avere în fundațiuni de 1606 cor. 81 fil., în utensilii și cărți 212 cor. 36 fil. și în poziții transitorice (taxe restante) 984 cor. 60 fil.

După cetire și censurarea sinodului de comitetului și episcopiei absolute pentru raționiiile de pe anul 1904 și aprobă proiectul de budget pe anul 1905, la intrate și eșite cu 2243 cor. 51 fil., apoi intrând în desbaterea specială a propunerilor oficiului și comitetului protopresbiterat și a episcopiei protopresbiterale, după-ce după cetire a luat rapoartele acestora în general la cunoștință: își susține concluzia din anul 1903 cu privire la procurarea unui al doilea dulap pentru păstrarea arhivului protopresbiterat;

ia la cunoștință desurgerea cercetării disciplinare ordinară de ven. consistoriu arhidiececan contra preoților neglijenți cu privire la încassarea multelor taxe restante la fondurile protopresbiterale, apoi la trimiterea taxelor aceloră cu rapoarte separate și bine specificate pentru fiecare felu de taxe și cu privire la justificarea neincassabilității taxelor restante de la botezuri și înmormântări prin atestate de la antiistiile comunale vidimate de protopretori;

cât privește încassarea taxelor restante de la comunele bisericești la fondul pentru dotațiunea curentă a protopresbiterului, acelea în urma anului neroditor din vara trecută din cauza secetei celei mari, unde va fi necesitatea de tot mare, să se amâne până în toamna anului curent;

ia la cunoștință declarațiunile sinodelor parochiale din Corabie, Corăeni, Dej, Goștita, Măgocia și Săcătură și a preștilor A. Bodea, T. Hermann, protopop, și P. Both, că nu și rescumpără taxele la fondurile pentru salarisarea protopresbiterului; și însărcinează pe oficiul protopresbiterat a provoca și pe celelalte comune bisericești și pe ceilalți preoți a se declara în scris — pro sau contra — în privința acosta;

depunerea de bani în Gherla la filiala „Economului“ din Cluj o lasă deocamdată în chibzuiala episcopiei de a o susține ori revoca de acolo, și

primește statutele pentru administrarea fondurilor protopresbiterale pentru dotațiunea protopresbiterului, compuse de presbiterul G. Hango.

Cu acestea fiind toate obiectele eschurate, presidentul încheie sinodul la 2 ore p.m. mulțămind membrilor pentru interesul arătat la debateri și îndemnându-i a conlucra din toate puterile în spiritul legilor noastre bisericești pentru binele sfinteii noastre biserici, căci numai așa vor pute promova binele poporului și prin acosta și binele lor. La urmă implorând ajutorul lui Dumnezeu asupra tuturor, ca să potă și esecuta hotărârile atât de importante ale acestui sinod, le dorește tuturor reîntorcere fericită la căminele lor.

—io—

Asasinarea protopresb. S. Cupșa.

Z'arele străine au dat știri false și tendențioase despre tragicul sfârșit al protopresbiterului gr.-ort. român din Cupșa *Samuil Cupșa*, prezentând lucrul ca un act de răsunare săvârșit din partea credincioșilor, pe cari protopresbiterul i-a exploatat cu usura și cu procese costisitoare și ruinate.

Ne ținem de datorință deci a restabili adevărurile și a espune faptele așa cum s'au întâmplat.

Crima s'a săvârșit Vineri noaptea spre Sâmbătă, între orele 10—11. În casa protopresb. Cupșa toți dormiau: protopopul, protopopă și servitorea. Bătrânul în cancelaria sa, protopopă în odaia vecină și servitorea în bucătărie. Protopopă se trezește și vede că cineva din antișambă intră cu lumina aprinsă în camera ei. N'a zis însă nimica, crezând că e protopopul, care vine să bea apă, ca de altădată.

Lumina dispare. F'ptoriul se retrase în antișambă. D'omna, acum trează, aude pe soțul ei strigând: *Cine-i? Ce căutați?* În acel moment glasul i-a smuțit și se aud lovituri. D'omna bănuind crimă, fugă stară în coridor. Un bandit iese după ea și îi dă o lovitură în cap. Ea fugă în curte, el după ea și în întunerecul nopții îi mai dă 5 lovituri cu un par.

Tăharul s'a dus apoi înapoi, crezând, oă d'omna e moță și el cu celalalt soț își pot isprăvi jaful. D'omna recăpătându-și cunoștința, s'a tăcut at pe jos, cât pe picioră până la vecinii de pe un deal, pe cari alarmându-i, 2 bărbați înarmați au alergat cu furor de fier la fața locului, dar' n'au mai găsit pe nimeni acolo, numai bătrânul protopop zăcea fără conștiință în pat, în un lac de sânge, ear' servitorea dormia. Au alarmat jandarmii și pe notariul, toți au alergat la locul de crimă. Bătrânul protopop își perduse conștiința și abia respira. Au trimis numai de cât la Lăpușul-unguresc după medicul Dr. Victor Colceiru.

Când a sosit medicul n'a putut constata de cât m'orta bătrânului, provenită din o lovitură mortală, aplicată la timp la dreptă, zdrobindu-i craniul. D'omna aprăpe inconștientă, adusă acasă, zăcea în pat cu capul spart în 5 locuri, fața sângerând din o rană, brațul drept frânt. Bandagindu-o medicul a plecat la Lăpușul-unguresc, avisând pe judele de instrucție Dr. Alexiu Bogdan despre crima săvârșită și despre starea în pericol de viață a d'omnei. Eșind judele de instrucție cu ambii medici la fața locului, s'au luat procesele verbale și s'a început cercetarea.

Duminecă a eșit la fața locului sub-procurorul din Dej Dr. Alexandru Pop cu 2 medici de tribunal. Au făcut obducția cadavrului, oribil mutilat, și s'a constatat zdrobirea totală a craniului, așa că se despicau buciștile sfărâmate.

In un astfel de mod mișlelesc, făptuitorii necunoscuți au pus capăt vieții laborioase a veneratului protopop *Samuil Cupșa* în etate de 65 ani, ear' soția sa zăce în pericol de morțe, jalind nu numai pe soțul iubit, ci și pe fiul s'orat Dr. Victor Cupșa, mort abia de 4—5 săptămâni.

Înmormântarea i-s'a făcut în 28 l. c. asistând un public român și străin aprăpe la 30 mii.

Gendarmeria cercetază. Sunt arestați v're-o 7 suspecți, între cari și servitorea cu neamurile ei, și e speranță, că se vor descoperi făptuitorii.

Membrii familiei au dat următorul anunț funebru:

Subscriși cu inima frântă de durere anunță tuturor rudeniilor, amicilor și cunoscuților, că preaiubitul soț, tată, soțor, bunice etc. *Samuil Cupșa*, protopresbiter gr. or., deputat al congresului național bisericesc gr. or. român și fost deputat al sinodului arhidiecesei gr. or. române transilvane, etc. după scurte suferințe, împărțat fiind cu sfintele taine a trecut la cele eterne Sâmbătă în 12/25 Martie 1905 în etate de 65 ani, și în al 45-lea an al fericitei sale căsătorii și al 45-lea an al preoției sale. Rămășițele pământești ale mult regretatului și neuitatului defunct au fost așezate spre vecinică odihnă în cimiterul din Cupșeni după rital gr. or. român Marti în 15/28 Martie 1905; — ear' parastasul pentru odihna sufletului său se va ține Duminecă în 20 Martie (2 April) 1905. Fie-i țărina ușoară și memoria binecuvântată! Paraschiva Cupșa născ. Pop, ea soție, Raveca Cupșa măritată

Hermann, Avgustin Cupșa, teolog gr. or., Aurel Cupșa, teolog gr. or., ca fiu. Irma Cupșa n. Fiedler, Teodor Hermann, protopresbiter gr. or., Gavriil Hango, preot gr. or., ca noră și gineri, Victor Hermann, jurist, Aurelia Hermann, ca nepoți.

Conferențele învățătoarești.

Convocare.

In conformitate cu ordinul preavener. consistoriu arhidiececan cuprins în cerculariul dno 3 Faur 1905 nr. 45 șc. prin acosta am onorul a convoca conferința învățătoarești din cercul XIII — protopresbiteratele Bistrița și Dej, — pe zilele 21 și 22 April st. v. (4 și 5 Maiu st. n.) 1905 în orașul Dej la școala confesională gr. or.

Programa conferinței.

1. Joi în 21 April la 8 ore a. m. serviciu divin împreună cu chemarea duhului sfânt.

2. La 9 1/2 ore deschiderea conferinței și a primei ședințe prin comisariul consistorial.

3. Constituirea biroului prin alegerea alor doi notari și a doi bărbați de încredere și verificatori.

4. Constatarea membrilor prezenți după consemnările prezentate. Cererile de șusare.

5. Presentarea prelegerilor practice luate în scris conform înărcințelor de la conferința din anul 1904.

I. Prelegeri practice.

1. *Din religione*: „Bogatul și săracul Lazăr“, prelegere practică pentru desăvârșământul IV, de Augustin Herman, învățat. în Dej, și Leon Ursace, inv. în Borgo-Rus.

2. *Limba română*. Tractarea buciștilor de lectură: „Doi fii mulțămitori“ (a III-a Carte de cetire de I. Popes-u-Șpan). Prelegere practică pentru desp. al V-lea de Leont. Beșe, inv. în Borgo-Bistrița, Ioan Cotuțiu, inv. în Diug, și Terențiu Todorean, inv. în Cușna.

3. *Limba magiară*. „A tavasz“, prelegere practică după metodel S. Hallerus Popovici, de Grig. Șateu, inv. în Bârla, Simion P.hone, inv. în Borgo-Joseni, Aug. Herman, inv. în Dej, și Vinc. Runcan, inv. în Chintelnice.

4. *Geografie*. Locuitorii comitatului după diferitele raporturi. Prelegere practică pentru desp. III, de Aurel Chița, inv. în Brașfalău-de-jos, George Prigora, inv. în Măgocia, și M. h. Oros, inv. în Poiana-Blenchii.

5. *Cântul*. Tractarea unei poezii cu privire la text și melodie, de Maria Bozga, inv. în Borgo-Prund, Gavriil Gog, inv. în Olpreș, și Leontina Beșe, inv. în Borgo-Bistrița.

II. Lucrări de cuprins general educativ.

1. Tema pusă din partea Preavenerat. Consistoriu: „Influența desastroasă a alcoolului asupra organismului omeneș în general; în special, cari ar fi căile și mijlocele, prin cari cu efect s'ar pute lucra începând din școala elementară întru presintimpinarea vițului beției“. Cu lucrarea acestei teme se însărcinează inv. Ioan Cotuțiu din Galați, Aug. Herman din Dej și Alexandru Frăsincariu din Curtiuș. — Apoi

2. „Rolul societății în educațiune și raportul dintre școală și societate“. Ioan Cotuțiu inv. în Galați și Ioan Șiller, inv. în Brașfalău-superior.

3. „Însămănțarea școlilor repetiționale economice pentru promovarea intereselor poporului nostru agricol și organizarea aceloră, de Eugen Tănase inv. în Borgo-Suseni, și Teodor Coroian inv. în Ciceu-Giurgești.

III. Dispoziții generale.

La prelegerile practice sunt datori a se pregăti toți învățătorii, membri ai conferinței; de asemenea vor medita cu toții și asupra temelor teoretice, făcându-și asupra fie-căreia schița în scris.

Prelegerile practice se vor presenta în scris în prima ședință, ear' temele teoretice — disertațiile, — se vor trimite subscrierului cel puțin cu 8 zile înainte de începerea conferinței.

La aceste conferințe vor fi binevăzuți și salutați domni protopresbiteri, preoți ca directori locali, cum și alți inteligenți și iubitori de cauza noastră școlară.

Născud, 10/23 Martie 1905.

Gregorie Plotosu
comisariu consist.

Cel mai
bun
cosmetic!
Pentru
dame indls-
pensabil!

Frumseța femeiască

póte fi câștigată, poten-
țată și menținută

prin esecelentul preparat cură-
țit chimice, care nu conține
nici mercuriu nici plumb, cu totul nestri-
cacios

Crema MARGIT Földes

Acastă universal renumită pomadă de obraz,
care se capătă în toate farmaciile, drogeriile
și parfumeriile, delătură pistrucele, petele
de ficat, jubruțele, cariile de piele, și alte
necurătenii de piele, ba chiar și netezește
sbărcele și semnele de vârsat, și dă obrazu-
lului colóre albă, lucie și fină.

Prețul: borcan mic 1 cor., borcan mare
2 cor.

Pudră Margit (în 3 culori) 1-20 cor.

Săpunul Margit 70 fileri.

Pastă de dinți Margit 1 cor.

Apă de obraz Margit 1 cor.

Cu ramburs sau pe lângă trimiterea prețu-
lui înainte trimite producentul

Clemente de Földes, farm., Arad

Deposít principal în Sibiu:

în farmaciile: Guido Fabritius,
I. C. Molnár, Carol Müller, Ervin Rummel, în
drogeria Carol Morscher, în
magasinul de săpun și
parfumeria Gustav Meltzer.

Efect
grabic și
sigur.

Scutit
prin lege.

Feriți-vă
de imitații!

(75) 1-5

Prin Librăria arhidieceșană din
Sibiu se pot procura următoarele icóne:

Ingroparea Domnului (Aer)

Mărimea 56/68 cm.: simple 21 cor.
fine 27.40 cor., fórté fine 39.20 cor.

Mărimea 63/79 cm.: simple 27.40 cor.
fine 39.20 cor., fórté fine 48.40 cor.

Mărimea 74/100 cm.: simple 39.20 cor.
fine 48.40 cor., fórté fine 70 cor.

Mărimea 82/120 cm.: simple 48.40 cor.
fine 70 cor., fórté fine 98 cor.

Mărimea 110/140 cm.: simple 67.20 cor.,
fine 89.60 cor., fórté fine 117.60 cor.

Efectuarea se póte face în 24 z'le

Să plantăm umbrar de viță de vie

pe lângă orice casă și în grădinile noastre de casă,
în pământ și nésip.

Pentru acest scop însă nu se potrivește ori-ce
soiu de struguri, de-și toate soiurile sunt plante curpe-
nitóre, fiind-că o parte mare din ele, chiar și dacă
se desvóltă, nu dă róde, din care causă mulți nu au
putut obține nici un rezultat. Dacă însă se plantază
soiuri bune pentru formarea de verdéță, acestea pro-
véd apoi casa pe întreg timpul cócerii cu cele mai
eminente soiuri de struguri tãmăioși și alte soiuri de
struguri dulci. [2] 5-8

Strugurii cresc pretutindena în patria noastră și
nu există casă, pe lângă ale cărei ziduri nu ar pute
fi cultivați, cu neînsemnate spese; afară de aceea
servesc de cea mai frumoasă podóbă și pentru alte
clădiri, grădini, garduri ș. a. fără să detragă cât de
puțin din locul menit pentru alte scopuri. Și apoi
strugurii sunt cele mai multămitóre póme, deóre-ce
rodesc an de an.

Soiurile sunt descrise în un preț-curent ilustrat,
care, indicându-se adresa prin cartă postală, se tri-
mite fie-cărui, gratis și franco. Altoi de vie se pot
cápéta încă în cantitate mare cu prețuri reduse. Vi-
nuri pentru casă: de la 50 litre în sus cu prețuri
fórté eftine, cum și „Delavare“, de-a dreptul pentru
plantat, și vin de probă de la această viță.

Ermelleker Erste Rebenveredlungs-Anlage
Nagy-Kágya (comit. Bihor)

Nr. 60 1905 Of. par. [79] 1-3

Publicațiune.

Pentru lucrările de renovare la bise-
rica gr. or. din Ludoșul-mare, tractul
protopresbiteral Mercurea, se escrie licitațiune
minuendă pe ziua de *Duminecă în 3/16 April*
la 2 ore p. m. în școala gr. or. din loc.

Prețul de strigare e 400 coróne.
Doritorii de a licita au să depună 10%
din suma preliminară în bani ori hárții de
valóre.

Planul, preliminarul și condițiunile de
licitare se pot privi la subsemnatul oficiu pa-
rohial.

Ludoșul-mare, 16 Martie 1905.

Oficiul parohial gr. or.

Ilie Pop
paroh gr. or.

Vezut!

Avram S. Pecurariu
protopresbiter.

Pentru pacienții de stomach!

Tuturor cari în urma rēceli ori a prea marei împovărări a stomachului sau prin e-
sumarea de mánçări greu de mistuit prea reci ori prea calde sau prin un traiu neregu-
at și au contras bóle de stomach, precum:

**Catar de stomach, Sgârciuri de stomach,
Dureri de stomach, Mistuire grea sau astupare de stomach**
li-se recomandă un bun mijloc de casă, ale cărui rezultate escelente de mulți ani sunt deja
probate. Acesta este:

Vinul de burueni al lui Hubert Ullrich.

Acest vin este preparat din buruieni renumite și recunoscute ca tãmăduitoare, cu vin
bun; întărește și învioréză organismul de mistuire al omului. Vinul de buruieni delătură
conturbațiile de mistuire și influințéză puternic asupra noiei formări de sânge sãnétos.

Prin întrebuintarea regulată a vinului de buruieni bólele de stomach vor fi curate în că
în formare. Să nu întârzie nime dar' a-l folosi încă de cu vreme. Simptome, ca: dureri de
cap, rigăeli, arsuri în stomach, inflamații, amețeli cu vomări, cari la pacienți cu sũte-
rințe învechite apar cu atât mai vehement, dispar adesea după câte-va beuturi de vin de buruieni

Constipațiile cu urmările lor neplăcute, **maladii, dureri colice, bătăi de**
inimă, insomnie, precum și conglomerarea sângelui în ficat, **lipsa de**
splină și suferințele hemoroidice de multe-ori se delătură iute cu vinul de buruieni. Vinul
de buruieni delătură mistuirea grea și depărtéză prin un scaun ușor materii stricate din sto-
mach și intestine.

Fața palidă și slabă, anemia și slăbiciunile sunt de obicei
urmările unei
misturi rele a formării insuficiente de sânge și a stării bolnăvicioase a ficatului. **Lipsa de**
apetit și reaua dispoziție, precum și **durerile de cap și noptile perdute** (insomnie)
consumă adeseori încetul cu încetul multe persoane. Vinul de buruieni dă slăbitei puteri de
traiu un nou și prospêt impuls. Vinul de buruieni mărește apetitul, ajută mistuirea și nu-
trirea, ușuréză formarea și schimbarea materiei, înlesnește formarea sângelui, calméză nervi
escitați și creéză nouă **voe de viță.** Nenumerate scrisori de recunoștință și multămită
dovedesc acestea.

Vinul de ierburi se află de vânzare în sticle fl. 1.50 și fl. 2.— la farmaciile din Sibiu,
Turnișor, Seliște, Ocna, Slimnic, Șeica-mare, Noerich, Avrig, Tâlmaci, Boița, Cisnădie, Poptaco,
Gurariului, Jina, Poiana, Mercurea, Călnic, Loman, Pianul-de-sus, Petrișfalău, Sebeșul-sășesc,
Vinul-de-jos, Daia, Spring, Vingard, Ohaba, Beșineu, Mihalt, Teiuș, Blaj, Pânade, Tapu, Mediaș,
Blăjeș, Sân-Mărtin, Ibașfalău, Basma, Agnita, Cincu-mare, Boholt, Făgăraș, Beclean, Cămpulung,
Râmnic-Vâlcea, Cudjir, Orăștie, Deva, Hunedoara, Hașeg, Lunca, Puj, Ohaba, Ponor, Alba-
Iulia etc. — precum și în toate celelalte localități mai mari și mai mici din Ardel, Ungaria
și Austria.

Farmaciile din Sibiu trimit 3 și mai multe sticle de vin cu prețurile originale în toate
ocalitățile din Austro-Ungaria.

Păziți-vă de falsificări!

Să se cêră anumit:

Vinul de buruieni al lui Hubert Ullrich.

Vinul meu nu este o medicină secretă. Părțile lui constitutive sunt: Vin de Malaga
50,0, Spirt de vin 100,0, Glycerin 100,0, Vin roșu 240,0, Sirup de fragi 150,0, Sirup de
cireșe 820,0, Coacăză, Aniș, Rădăcina „Helen“, iarba ferului americană, Rădăcina „Entianus“,
„Kalmus“ à 10,0. Toate acestea se amestecă.
un. dcm. [11] 12-24

Am onórea a face cunoscut onoratului public, că în **1 April st. n. a. e.**
deschid un

atelier de încălțăminte

în strada poplăcii nr. 3,

în care lucrez tot felul de încălțăminte, de la cea mai simplă până la cea mai
fină, cum și reparaturi, pe lângă prețuri convenabile.

Absolvând mai multe cursuri de specialitate și având ocaziune a face o praxă
de mai mulți ani în diferite ateliere mai însemnate atât de aici, cât și din alte orășe
mai mari ale Ungariei, mă aflu în plăcută poziție de a coréspunde tuturor pretenții-
lor privitoare la bransa mea.

Asigurând on. public de un serviciu deplin satisfăcător îl rog totodată pen-
tru binevoitoriul seu sprigin.

Sibiu, 1 April n. 1905.

Cu totă stîma

George Săsărman

măestru pantofar.

[78] 1-10

Somatose

Albumină de carne.

Cel mai eminent mijloc producător de apetit,
și întăritor de nervi.

Se capătă în farmacii și drogerii.

[89] 4-20

Săpunul Schicht

cu marca:

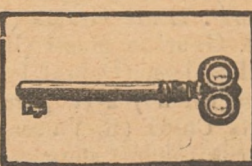
„cerb“

ori

„cheie“

e cel mai bun, mai spornic
și prin urmare cel mai eftin.
E liber de substanțe strică-
cióse.

Se capătă pretutindenea!

(5) 34-46

La cumpărare să se observe, ca fie-care bucată de săpun
să fie provédută cu numele Schicht și cu o marcă de sus.

Recuisite de scris se pot procura
de la Librăria arhidieceșană.

P. T.

Avem onóre a Vê atrage atenți-
nea, că de acuma începând **filiala**
Magazinului de cafea Julius Meini
din Viena cu prăjitorie proprie,
după cel mai nou sistem se află sub
firma:

JULIUS MEINL

în Sibiu

strada cisnădiei nr. 24.

Vê rugăm să binevoiti a
ne onora cu comandele D-
Vóstre.

(81) 10-10

Cereți catalogul prețurilor!

